ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (prvá komora)

z 1. októbra 2009 *

Vo veci C-103/08,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 234 ES, podaný rozhodnutím Unabhängiger Verwaltungssenat des Landes Vorarlberg (Rakúsko) z 29. februára 2008 a doručený Súdnemu dvoru 6. marca 2008, ktorý súvisí s konaním:

Arthur Gottwald

proti

Bezirkshauptmannschaft Bregenz,

SÚDNY DVOR (prvá komora),

v zložení: predseda prvej komory P. Jann, sudcovia M. Ilešič, A. Tizzano (spravodajca), A. Borg Barthet a E. Levits,

* Jazyk konania: nemčina.

generálny advokát: J. Mazák,
tajomník: C. Strömholm, referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 12. marca 2009,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— pán Gottwald, v zastúpení: H. Frick a T. Dietrich, Rechtsanwälte,

— rakúska vláda, v zastúpení: E. Riedl a G. Eberhard, splnomocnení zástupcovia,

— Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: N. Yerrell, G. Braun a D. Maidani, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 30. apríla 2009,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 12 ES.

2 Tento návrh bol predložený v rámci sporu medzi pánom Gottwaldom a Bezirkshauptmannschaft Bregenz (správny orgán prvého stupňa v Bregenzi) z dôvodu, že tento správny orgán mu uložil pokutu za nezaplatenie poplatku za použitie diaľnice.

Právny rámec

Vnútroštátna právna úprava

3 Článok 10 ods. 1 zákona z roku 2002 o úhradách na spolkových pozemných komunikáciách (Bundesstraßen-Mautgesetz 2002, BGBl. I, 109/2002) v znení platnom v čase skutkových okolností veci samej (ďalej len „BStMG 2002“) stanovuje:

„Užívanie spoplatnených pozemných komunikácií jednostopovými motorovými vozidlami a viacstopovými motorovými vozidlami s celkovou povolenou hmotnosťou do 3,5 tony podlieha zaplateniu úhrady za užívanie na určitú dobu.“

4 Článok 11 ods. 1 BStMG 2002 stanovuje:

„Úhrada za užívanie na určitú dobu sa platí pred použitím spoplatnených komunikácií nalepením nálepky na vozidlo.“

5 Článok 13 ods. 2 BStMG 2002, ktorý upravuje konanie týkajúce sa bezplatného udelenia ročnej nálepky štátnym príslušníkom, ktorí vlastnia preukaz zdravotne postihnutej osoby, znie takto:

„Bundesamt fur Soziales und Behindertenwesen (Spolkový úrad pre sociálne veci a záležitosti zdravotne postihnutých osôb) poskytne bezplatne ročnú nálepku pre motorové vozidlo príslušnej kategórie na žiadosť zdravotne postihnutých osôb, ktoré majú bydlisko alebo obvyklý pobyt na vnútroštátnom území a ktoré majú prihlásené aspoň jedno viacstopové motorové vozidlo s celkovou povolenou hmotnosťou do 3,5 tony, ak vlastnia preukaz zdravotne postihnutej osoby podľa článku 40 spolkového zákona o zdravotne postihnutých osobách (Bundesbehindertengesetz), v ktorom je uvedené trvalé ťažké postihnutie pohybového aparátu, nemožnosť používať verejnú dopravu z dôvodu trvalého poškodenia zdravia alebo nevidomosť.“

6 Článok 20 ods. 1 BStMG 2002 stanovuje:

„Vodiči motorových vozidiel, ktorí užívajú spoplatnené pozemné komunikácie bez toho, aby riadne zaplatili úhradu za ich užívanie, sa dopúšťajú správneho deliktu a potrestajú sa peňažným trestom od 400 do 4 000 eur.“

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

7 Pán Gottwald je nemecký štátny príslušník s bydliskom v Hamburgu (Nemecko), ktorý je úplne ochrnutý od štvrtého stavca smerom dole so stratou všetkých funkcií. Z tohto dôvodu mu bol v Nemecku vystavený preukaz zdravotne postihnutej osoby.

8 Dňa 26. augusta 2006 viedol pán Gottwald svoje vozidlo po spoplatnenej rakúskej diaľnici, aby sa dostal na miesto svojho dovolenkového pobytu v Rakúsku. Pri cestnej kontrole bolo zistené, že pred použitím nezaplatil úhradu za užívanie na určitú dobu nalepením nálepky na vozidlo.

9 Rozhodnutím zo 4. decembra 2006 mu v dôsledku toho Bezirkshauptmannschaft Bregenz uložil pokutu 200 eur, proti ktorej pán Gottwald podal odvolanie na Unabhängiger Verwaltungssenat des Landes Vorarlberg.

10 V rámci tohto odvolania pán Gottwald najmä uplatňuje, že keďže je úplne ochrnutý a z tohto dôvodu mu bol v Nemecku vystavený preukaz zdravotne postihnutej osoby, mal v Rakúsku právo na udelenie bezplatnej nálepky podľa článku 13 ods. 2 BStMG 2002 z rovnakého dôvodu ako zdravotne postihnuté osoby s bydliskom alebo obvyklým pobytom v Rakúsku.

11 Za týchto okolností sa vzhľadom na pochybnosti o zákonnosti udelenia uvedenej nálepky s ohľadom na právo Spoločenstva rozhodol Unabhängiger Verwaltungssenat

des Landes Vorarlberg prerušiť konanie a predložiť Súdnemu dvoru nasledujúcu prejudiciálnu otázku:

„Má sa článok 12 ES vykladať v tom zmysle, že bráni uplatneniu vnútroštátneho predpisu, ktorý stanovuje, že ročná nálepka pre motorové vozidlo na užívanie spoplatnených vnútroštátnych pozemných komunikácií sa bezplatne poskytne len tým osobám so stanoveným zdravotným postihnutím, ktoré majú bydlisko alebo obvyklý pobyt na území dotknutého členského štátu?“

O prejudiciálnej otázke

12 Svojou otázkou sa vnútroštátny súd v zásade pýta, či sa má článok 12 ES vykladať v tom zmysle, že bráni uplatneniu vnútroštátnej právnej úpravy ako vo veci samej, ktorá priznáva právo na bezplatné udelenie cestnej nálepky len zdravotne postihnutým osobám, ktoré majú bydlisko alebo obvyklý pobyt na území dotknutého členského štátu.

O prípustnosti

13 Rakúska vláda spochybňuje prípustnosť tohto návrhu na začatie prejudiciálneho konania, pretože sa domnieva, že prejudiciálna otázka je čisto hypotetická a nie je relevantná, pokiaľ ide o riešenie sporu vo veci samej, lebo pán Gottwald v Rakúsku nikdy nepožiadal o vydanie predmetnej bezplatnej nálepky.

14 Konkrétnejšie, podľa rakúskych orgánov prejudiciálna otázka vôbec nesúvisí s predmetom konania vo veci samej, pretože toto konanie sa netýka rozhodnutia o zamietnutí udelenia uvedenej bezplatnej nálepky v zmysle článku 13 ods. 2 BStMG 2002, ale týka sa výlučne toho, že pán Gottwald napadol pokutu, ktorá bola uložená na základe článku 20 ods. 1 BStMG 2002 v spojení s článkom 10 ods. 1 a článkom 11 ods. 1 tohto zákona za nezaplatenie úhrady za užívanie na určitú dobu.

15 Túto argumentáciu však nemožno prijať.

16 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že v rámci spolupráce medzi Súdnym dvorom a vnútroštátnymi súdmi, tak ako ju upravuje článok 234 ES, podľa ustálenej judikatúry prináleží výlučne vnútroštátnym súdom, ktoré rozhodujú o spore a ktoré musia niesť zodpovednosť za prijatie súdneho rozhodnutia, aby s ohľadom na osobitosti každej veci posúdili tak nevyhnutnosť rozhodnutia o prejudiciálnej otázke pre vyhlásenie svojho rozsudku, ako aj relevantnosť otázok, ktoré položili Súdnemu dvoru. V dôsledku toho, ak sa položené otázky týkajú výkladu práva Spoločenstva, je Súdny dvor v zásade povinný rozhodnúť (pozri najmä rozsudky z 13. marca 2001, PreussenElektra, C-379/98, Zb. s. I-2099, bod 38; z 22. mája 2003, Korhonen a i., C-18/01, Zb. s. I-5321, bod 19, ako aj z 19. apríla 2007, Asemfo, C-295/05, Zb. s. I-2999, bod 30).

17 Z uvedeného vyplýva, že predpoklad relevantnosti prejudiciálnych otázok položených vnútroštátnymi súdmi môže byť vyvrátený len vo výnimočných prípadoch, najmä keď je zjavné, že požadovaný výklad ustanovení práva Spoločenstva uvedených v týchto otázkach nemá žiadnu súvislosť so skutočnosťou ani s predmetom konania vo veci samej (pozri najmä rozsudky z 15. decembra 1995, Bosman, C-415/93, Zb. s. I-4921, bod 61, ako aj z 1.apríla 2008, Vláda Francúzskeho spoločenstva a valónska vláda, C-212/06, Zb. s. I-1683, bod 29).

18 Hoci pán Gottwald v predmetnej veci nepožiadal o udelenie bezplatnej nálepky na základe článku 13 ods. 2 BStMG 2002, nemožno vylúčiť, že odpoveď Súdneho dvora môže skutočne ovplyvniť výsledok konania vo veci samej.

19 Z informácií predložených rakúskou vládou na pojednávaní vyplýva, že vnútroštátny súd môže znížiť výšku pokuty, ak by rozhodol, že žalobca vo veci samej mal právo na udelenie uvedenej nálepky zdarma podľa práva nebyť diskriminovaný na základe svojej štátnej príslušnosti zakotveného v článku 12 ES.

20 Prípadné rozhodnutie Súdneho dvora v tom zmysle, že uvedené ustanovenie Zmluvy bráni uplatneniu vnútroštátnej právnej úpravy ako vo veci samej, preto môže najmä predstavovať poľahčujúcu okolnosť, ktorá umožní vnútroštátnemu súdu zmierniť sankciu uloženú pánovi Gottwaldovi.

21 V predmetnej veci je nutné konštatovať, že nie je zjavné, že požadovaný výklad nie je relevantný z hľadiska rozhodnutia, ktoré má prijať vnútroštátny súd.

22 Z tohto dôvodu je návrh na začatie prejudiciálneho konania prípustný.

O veci samej

23 Na úvod treba pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry je poslaním štatútu občana Únie byť základným štatútom štátnych príslušníkov členských štátov, ktorý umožňuje tým z nich, ktorí sa nachádzajú v rovnakej situácii, aby sa s nimi bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť a bez toho, aby boli dotknuté výnimky výslovne stanovené v tejto súvislosti, z právneho hľadiska zaobchádzalo rovnako (rozsudky z 15. marca 2005, Bidar, C-209/03, Zb. s. I-2119, bod 31, ako aj z 12. júla 2005, Schempp, C-403/03, Zb. s. I-6421, bod 15 a citovaná judikatúra).

24 Konkrétne, tak ako Súdny dvor už rozhodol, každý občan Únie sa môže odvolávať na článok 12 ES, ktorý zakazuje akúkoľvek diskrimináciu na základe štátnej príslušnosti, v každej situácii, ktorá spadá do rozsahu pôsobnosti *ratione materiae* práva Spoločenstva (rozsudky z 12. mája 1998, Martínez Sala, C-85/96, Zb. s. I-2691, bod 62, a Schempp, už citovaný, bod 17).

25 Tieto situácie zahŕňajú predovšetkým prípady, ktoré sa týkajú uplatňovania slobody pohybu a pobytu na území členských štátov podľa článku 18 ES (rozsudky z 2. októbra 2003, Garcia Avello, C-148/02, Zb. s. I-11613, bod 24; Bidar, už citovaný, bod 33, a z 18. novembra 2008, Förster, C-158/07, Zb. s. I-8507, bod 37).

26 Za týchto podmienok sa štátny príslušník členského štátu ako pán Gottwald, ktorý uplatňuje svoju slobodu pohybu a pobytu na území Spoločenstva s cieľom stráviť dovolenku v inom členskom štáte, môže odvolávať na svoje právo nebyť diskriminovaný na základe svojej štátnej príslušnosti zakotvené v článku 12 ES.

27 V tejto súvislosti z judikatúry tiež vyplýva, že pravidlá rovnosti zaobchádzania so štátnymi príslušníkmi a inými osobami zakazujú nielen zjavnú diskrimináciu na základe štátnej príslušnosti, ale aj všetky skryté formy diskriminácie, pri ktorých uplatňovanie iných rozlišovacích kritérií vedie v skutočnosti k rovnakému výsledku (pozri najmä

rozsudky z 23. januára 1997, Pastoors a Trans-Cap, C-29/95, Zb. s. I-285, bod 16; z 19. marca 2002, Komisia/Taliansko, C-224/00, Zb. s. I-2965, bod 15, ako aj z 30. júna 2005, Tod's et Tod's France, C-28/04, Zb. s. I-5781, bod 19).

28 To je predovšetkým prípad opatrenia, ktoré stanovuje diskrimináciu založenú na kritériu bydliska alebo pobytu, pretože môže pôsobiť hlavne na úkor príslušníkov iných členských štátov, keďže osoby, ktoré nemajú bydlisko na vnútroštátnom území, rovnako ako nerezidenti, pochádzajú väčšinou zo zahraničia (pozri v tomto zmysle najmä rozsudky z 29. apríla 1999, Ciola, C-224/97, Zb. s. I-2517, bod 14, ako aj zo 16. januára 2003, Komisia/Taliansko, C-388/01, Zb. s. I-721, bod 14).

29 V predmetnej veci je sporná právna úprava vo veci samej založená práve na tomto type kritéria, keďže obmedzuje udelenie takejto nálepky bezplatne na zdravotne postihnuté osoby, ktoré majú bydlisko alebo obvyklý pobyt v Rakúsku.

30 Také diskriminačné zaobchádzanie môže byť z hľadiska práva Spoločenstva odôvodnené len vtedy, ak sa zakladá na objektívnych hľadiskách, ktoré nezávisia od štátnej príslušnosti dotknutých osôb a sú primerané cieľu, ktorý legitímne sleduje vnútroštátne právo (pozri najmä rozsudky z 11. júla 2002, D'Hoop, C-224/98, Zb. s. I-6191, bod 36; Garcia Avello, už citovaný, bod 31, a Bidar, už citovaný, bod 54).

31 Pokiaľ ide o podmienku týkajúcu sa existencie objektívnych hľadísk všeobecného záujmu, rakúska vláda uvádza, že predmetné opatrenie vo veci samej slúži na podporu mobility a sociálnej integrácie osôb, ktoré vzhľadom na svoje zdravotné postihnutie nemôžu využívať hromadnú dopravu, a preto musia využívať súkromné vozidlo. Uvedené opatrenie je teda určené osobám, ktoré musia využívať cestnú sieť s určitou

pravidelnosťou. Požiadavka týkajúca sa bydliska alebo miesta obvyklého pobytu teda vyjadruje určitý stupeň začlenenia osôb oprávnených na bezplatnú nálepku do rakúskej spoločnosti.

32 V tejto súvislosti treba uviesť, že tak podpora mobility a začlenenia zdravotne postihnutých osôb, ako aj vôľa zabezpečiť existenciu určitej väzby medzi spoločnosťou dotknutého členského štátu a oprávneným na dávku, akou je dávka vo veci samej, predstavujú objektívne hľadiská všeobecného záujmu, na základe ktorých je možné odôvodniť, že podmienky priznania takejto dávky môžu obmedzovať slobodu voľného pohybu občanov Únie (pozri analogicky rozsudky D'Hoop, už citovaný, bod 38; z 26. októbra 2006, Tas-Hagen a Tas, C-192/05, Zb. s. I-10451, bod 35, ako aj z 22. mája 2008, Nerkowska, C-499/06, Zb. s. I-3993, bod 37).

33 Je však ešte potrebné, aby bola splnená podmienka proporcionality spomenutá v bode 30 tohto rozsudku. Z judikatúry vyplýva, že opatrenie je primerané vtedy, ak je spôsobilé realizovať sledovaný cieľ a zároveň nejde nad rámec toho, čo je potrebné na jeho dosiahnutie (pozri najmä rozsudok Tas-Hagen a Tas, už citovaný, bod 35, ako aj citovanú judikatúru).

34 Konkrétnejšie, pokiaľ ide o stupeň väzby oprávneného na dávku so spoločnosťou dotknutého členského štátu, Súdny dvor už rozhodol, že vo vzťahu k dávke, ako je tá vo veci samej, ktorá nie je upravená právom Spoločenstva, majú členské štáty širokú mieru voľnej úvahy, pokiaľ ide o stanovenie kritérií na hodnotenie takejto väzby (pozri v tomto zmysle rozsudok Tas-Hagen a Tas, už citovaný, bod 36).

35 Judikatúra preto za určitých podmienok pripúšťa, že vnútroštátne právne úpravy môžu požadovať, s cieľom preukázať existenciu určitého stupňa integrácie, že oprávnený na predmetnú dávku mal bydlisko alebo sa počas istej doby zdržiaval v príslušnom členskom štáte (pozri v tomto zmysle rozsudky Bidar, už citovaný, bod 59, a Förster, už citovaný, bod 50).

36 Čo sa týka opatrenia ako vo veci samej, ktoré je určené na uľahčenie pravidelných presunov zdravotne postihnutých osôb na rakúskom území s cieľom začleniť ich do národnej spoločnosti, bydlisko alebo miesto pobytu sa javia ako kritériá, ktoré sú spôsobilé preukázať existenciu určitej väzby týchto osôb so spoločnosťou dotknutého členského štátu, ktorá umožňuje, tak ako uviedol generálny advokát v bode 71 svojich návrhov, odlíšiť ich od ďalších kategórií užívateľov, ktorí používajú cestnú sieť tohto členského štátu len príležitostne alebo dočasne.

37 Okrem toho treba uviesť, že podľa predmetnej vnútroštátnej právnej úpravy vo veci samej nepodlieha udelenie cestnej nálepky bezplatne žiadnej ďalšej podmienke týkajúcej sa minimálnej doby, počas ktorej musí mať príslušná osoba bydlisko alebo obvyklý pobyt v Rakúsku.

38 Úvahy uvedené v predchádzajúcich bodoch v súvislosti s proporcionalitou podmienok bydliska a miesta bežného pobytu vo vzťahu k účelu sledovanému predmetnou vnútroštátnou právnou úpravou vo veci samej platia o to viac, ako vysvetlila rakúska vláda na pojednávaní bez toho, aby jej v tomto bode odporovali ďalší účastníci konania, ktorí predložili Súdnemu dvoru svoje pripomienky, že uvedené podmienky sú vykladané extenzívne tak, že ďalšie faktory väzby umožňujú preukázať dostatočnú väzbu s rakúskou spoločnosťou na účely udelenia bezplatnej nálepky.

39 Predovšetkým, ako táto vláda spresnila na pojednávaní, zdravotne postihnutá osoba, ktorá do tejto krajiny pravidelne dochádza z profesionálnych alebo súkromných dôvodov, má tiež právo na bezplatné udelenie cestnej nálepky, hoci nepreukázala bydlisko alebo bežný pobyt v Rakúsku.

40 Za týchto podmienok treba uviesť, že vnútroštátna právna úprava vo veci samej neprekračuje rámec toho, čo je nevyhnutné na dosiahnutie účelu, ktorý sleduje.

41 Z tohto dôvodu treba na položenú prejudiciálnu otázku odpovedať, že článok 12 ES sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni vnútroštátnej právnej úprave ako vo veci samej, ktorá priznáva právo na bezplatné udelenie ročnej cestnej nálepky len zdravotne postihnutým osobám, ktoré majú bydlisko alebo obvyklý pobyt na území dotknutého členského štátu, pričom medzi ne zahŕňa aj zdravotne postihnuté osoby, ktoré do tohto členského štátu pravidelne dochádzajú z profesionálnych alebo súkromných dôvodov.

O trovách

42 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (prvá komora) rozhodol takto:

Článok 12 ES sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni vnútroštátnej právnej úprave ako vo veci samej, ktorá priznáva právo na bezplatné udelenie ročnej cestnej nálepky len zdravotne postihnutým osobám, ktoré majú bydlisko alebo obvyklý pobyt na území dotknutého členského štátu, pričom medzi ne zahŕňa aj zdravotne postihnuté osoby, ktoré do tohto členského štátu pravidelne dochádzajú z profesionálnych alebo súkromných dôvodov.

Podpisy